

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

3/2012

Parlamentní volby v Chorvatsku 2011

Zaměření na téma evropské integrace ve volební kampani

Kamila Mouchová

leden 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

1. VOLEBNÍ SYSTÉM DO CHORVATSKÉHO PARLAMENTU	3
2. POLITICKÉ STRANY	4
3. AGENDA EVROPSKÉ INTEGRACE VE VOLEBNÍ KAMPANI.....	11
4. VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	13
5. SEZNAM LITERATURY.....	16

1. Volební systém do chorvatského parlamentu

Volební systém do chorvatského jednokomorového parlamentu (Saboru) se v uplynulých dvou desetiletí několikrát proměňoval. Chorvatská ústava⁰ stanovuje, že funkční období poslanců je čtyřleté. Aktivním i pasivním volebním právem disponují občané, kteří dovršili osmnácti let. Volby do chorvatského Saboru se řídí podle způsobu poměrného zastoupení.¹ Tento systém však vykazuje několik specifických rysů, které souvisí jak s historickým, tak demografickým vývojem Chorvatska.

Zásadní pro specifikování volebního systému je poslední novela ústavy a volebního zákona. Předtím se totiž chorvatský parlament skládal z proměnlivého počtu poslanců, který udávala ústava. Flexibilní počet vycházel ze skutečnosti, že volební právo mají také Chorvaté žijící v zahraničí, resp. v diasporách. Konečný počet poslanců zvolených za diasporu závisel na volební účasti zahraničních voličů, resp. počtu odevzdaných platných hlasů. Počet mandátů za diasporu tedy nebyl pevně stanoven.²

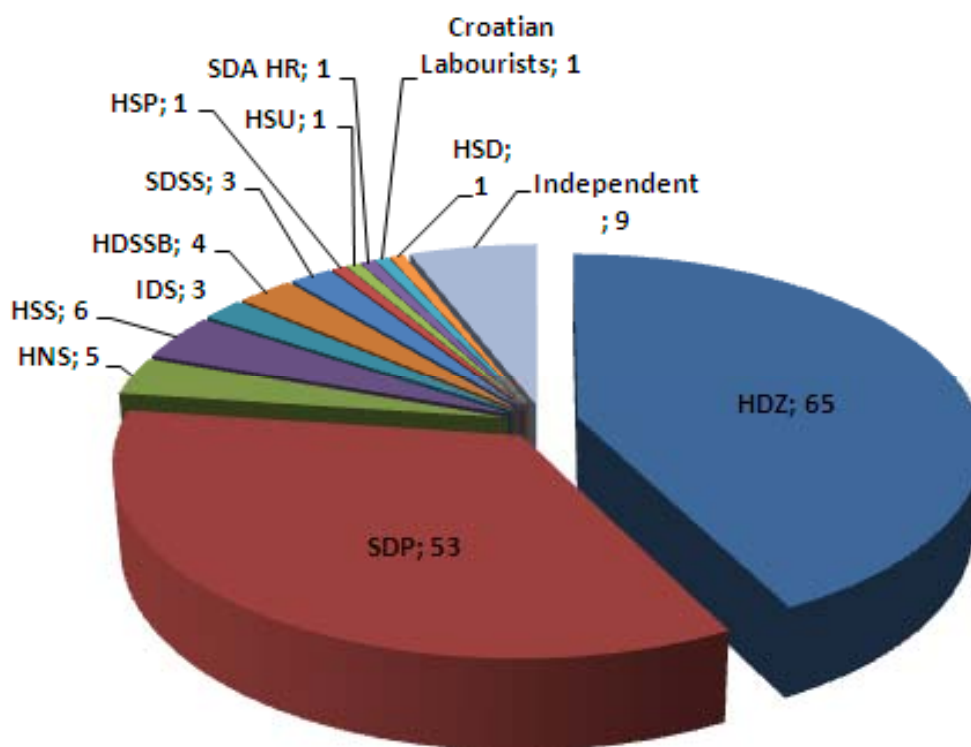
V roce 2010 však byla přijata novela, která uzákonila fixní počet poslanců volitelných za diasporu na tři. Tito poslanci jsou rovněž voleni na základě poměrného systému s 5% vstupní klauzulí. Celkový počet poslanců Saboru je tedy nově stanoven na 153.³ Území Chorvatska je rozděleno do deseti volebních obvodů, jejichž hranice musejí být určeny tak, aby okrsky byly zhruba stejně velké, co do počtu oprávněných voličů (250 000 až 300 000 voličů). V každém z takto stanovených obvodů se přiděluje 14 poslaneckých mandátů, celkem je tedy takto rozděleno 140 křesel. Pro proporční systém volby platí dále 5% uzavírací klauzule a odevzdané platné hlasy se přepočítávají na zisk mandátů podle D'hondtova dělitele.⁴

Dalších osm poslaneckých mandátů je předem fixně určeno pro zástupce národnostních menšin. Výzkumy předpokládají, že v současnosti v zemi žije kolem 22 různých etnických minorit. Nejpočetnější skupinou jsou etničtí Srbové, kteří tvoří zhruba 4,5 % celkové populace.⁵ Tři z osmi mandátů náleží dle zákona představitelům srbské menšiny,

zbylých pět ostatním menšinám. Volba zákonodárců podle tohoto etnického klíče se řídí pravidly většinového systému.⁶

2. Politické strany

Chorvatská politická scéna je charakteristická poměrně velkým počtem politických subjektů, které překonávají 5% uzavírací klauzuli a stávají se tak parlamentními stranami. Podle klasického dělení stranického systému podle G. Sartoriho by se chorvatský model řadil k umírněnému pluralismu.⁷ V uplynulých dvaceti letech, kdy se po získání nezávislosti Chorvatska na Jugoslávii konsolidoval politický a s ním i stranický systém, se vyvinula dvoupólová struktura koalic.⁸ V systému se etablovaly dvě silné konkurující si politické strany, a to konzervativní Chorvatské demokratické společenství (dále HDZ) a levicová Sociálně demokratická strana Chorvatska (dále SDP)⁹. Parlament se však tradičně skládá i z mnoha dalších menších politických stran a ze zákonem předepsaným počtem zástupců etnických menšin. V šestém volebním období (v letech 2007 – 2011) tak tvořilo zákonodárný sbor dvanáct politických subjektů.¹⁰ Mnoho menších stran však zastupoval pouze jediný člen zákonodárného sboru (viz graf). Vládní koalici v čele s HDZ tvořilo v šestém volebním období celkem pět politických subjektů, dvě malé strany z ní však během let 2009 a 2010 vystoupily¹¹. Důležité je však zdůraznit, že stěžejní politická odpovědnost v minulosti ležela vždy právě na zmíněných dvou nejsilnějších stranách, resp. především na HDZ, jelikož SDP byla u moci pouze v letech 2000 až 2003, v ostatních obdobích hrála úlohu ústřední opoziční strany. Dvoupólová struktura vládnutí a rozhodující pozice těchto stran je dobře patrná z následujícího grafu.

Graf: Rozložení mandátů politických stran v šestém volebním období (2007-2011)¹²

V roce 2010 založily čtyři opoziční parlamentní strany nové hnutí, které oficiálně nazvaly Aliance za změnu.¹³ Později se však ujal název Kukuriku (česky Kykyryký), který má dvojí symboliku. Jednak má naznačovat nové probuzení chorvatské společnosti a ekonomiky a za druhé se vztahuje k místu, kde hnutí vzniklo, jedná se totiž o název restaurace, kde se lídři politických stran poprvé sešli.¹⁴ V parlamentních volbách, které se uskutečnily 4. prosince roku 2011, strany čtyřkoalice kandidovaly společně pod jednotnou kandidátní listinou.

S ohledem na velkou heterogenost politického spektra a na fakt, že mnoho subjektů je poměrně marginálních vzhledem k jejich volebním výsledkům, se text bude dále zabývat pouze dvěma zmíněnými politickými soupeři. V následujících podkapitolách budou nastíněny hlavní ideologické rysy HDZ a stran čtyřkoalice Kukuriku. Vymezen bude rovněž vztah zmíněných politických subjektů k evropské integraci.

2.1. Chorvatské demokratické společenství (Hrvatska demokratska zajednica)

HDZ prošlo od dob svého vzniku v roce 1989 významnou přeměnou. V devadesátých letech se jednalo o pravicově a křesťansky orientovanou *catch – all party* se silnými nacionálními akcenty, která vytvářela jednobarevné vlády.¹⁵ Se smrtí jejího hlavního představitele prezidenta F. Tudjmana v roce 1999 se strana na tři roky ocitla v opozici. V roce 2003 se jí však podařilo znovu vyhrát volby a sestavit koaliční vládu, což se opakovalo znovu v parlamentních volbách v roce 2007. Od přelomu tisíciletí se však tato politická strana profiluje jako mnohem umírněnější, pravicová a konzervativní. Určitý důraz na národní aspekty však dodnes přetrvává. Můžeme jej pozorovat například ve vztahu k silně autonomním tendencím některých regionálních politických subjektů (IDS), postoj HDZ je vůči nim silně odmítavý, strana také explicitně podporuje bosenské Chorvaty. V oblasti ekonomiky podporuje sociálně-tržní model hospodářství, ve kterém má stát hrát podstatnou roli v oblasti makroekonomické stability a růstu, ale i investic do ekonomiky, boje s nezaměstnaností a ve sféře zahraničního obchodu.¹⁶

Pověsti HDZ uškodily v posledních letech velké korupční skandály, které zasáhly nejvyšší patra politiky a jistě byly jedním z faktorů, jež se podepsaly na volebním výsledku strany. Významnou krizí si strana prošla v roce 2009, kdy nečekaně rezignoval na post předsedy vlády i vedení strany I. Sanader.¹⁷ Do jeho funkce byla poté prezidentem jmenována dosavadní vicepremiérka J. Kosor, která se zasazovala o to, aby byly případy politické korupce vyšetřeny. I. Sanader byl později obviněn z praní špinavých peněz a ze zneužití postavení veřejného činitele, momentálně probíhá policejní vyšetřování, bývalý premiér je v současné době ve vazbě. Soud v roce 2010 také odsoudil

dva bývalé ministry za HDZ k trestu odnětí svobody kvůli účasti na předražených státních zakázkách a za zneužití postavení veřejného činitele.¹⁸

Postoj HDZ vůči evropské integraci byl v minulosti dosti proměnlivý. V devadesátých letech, za vlády prezidenta F. Tudjmana, aplikovala Evropská unie vůči postjugoslávským republikám tzv. regionální přístup, v jehož středu stál požadavek, aby země regionu navázaly úzkou sousedskou spolupráci a uklidnily tak poválečné napětí v oblasti.¹⁹ EU v této době předpokládala, že až se - díky mechanismus regionálního partnerství - západní Balkán stabilizuje, přistoupí všechny země v jedné vlně. S touto politikou však prezident F. Tudjman ostře nesouhlasil a odmítal navazovat kontakty s okolními státy, hlavně se Srbskem, které ještě nedávno představovalo vojenského nepřítele.²⁰ Chorvatsko se tak v devadesátých letech ocitlo v mírné mezinárodní izolaci a evropská integrace kupředu nijak nepostupovala.

Změna přístupu vůči unijnímu členství nastala až s novou koaliční vládou I. Sanadera. Během let 2000 až 2003 totiž levicová vláda SDP odblokovala jednání s Unií a celý přístupový proces nabral nový dech.²¹ Premiér I. Sanader v této politice aktivně pokračoval a jeho následovnice J. Kosor dovedla Chorvatsko až k uzavření finálních jednání.²²

Přestože si tedy HDZ připsala velké zásluhy na budoucím vstupu Chorvatska do EU, veřejnost tento posun dnes příliš pozitivně nevnímá. Důvodem je velmi zdoluhavý proces, který k unijním branám vedl.²³ Pokud pomineme z integračního hlediska neúspěšná devadesátá léta, můžeme tvrdit, že se aktivně Chorvatsko snažilo naplňovat unijní požadavky až od roku 2000. Vstup je prozatím naplánován na 1. července 2013, trvalo tedy třináct let, než země dokázala splnit všechny podmínky plného členství.²⁴

2.2. Koalice Kukuriku

Čtyřkoalici Kukuriku (původním názvem Aliance za změnu) formuje čtveřice středo-levých politických stran, které v minulém volebním období tvořily parlamentní opozici. Nejsilnějšímu subjektu koalice Sociálně demokratické straně Chorvatska připisovaly

předvolební průzkumy již v minulých všeobecných volbách těsné vítězství, v konečném výsledku však zvítězila HDZ. Z. Milanović, současný předseda SDP, se proto rozhodl vytvořit silnější alternativu vůči stávající vládě a znásobit tak šance na vítězství ve volbách.²⁵

Strany koalice Kukuriku jsou však po programové a ideologické stránce do jisté míry nesourodé. Nalézt ucelený programový průnik nebylo příliš snadné, a proto koalice zvolila netradiční metodu. Na svých internetových stránkách vyvěsila předvolební program, který nazvala Plán 21 (obsahuje 21 kapitol)²⁶ a ponechala svým potenciálním voličům a sympatizantům možnost do něj v průběhu dvou měsíců před volbami zasahovat. V prvotní verzi tak program obsahoval pouze základní teze a také návrhy změn zákonů, které vládní koalice v průběhu funkčního období zamítla. K této koncepci se mohli Chorvaté vyjadřovat a posílat své vlastní návrhy.²⁷

V následujících podkapitolách budou stručně představeny strany čtyřkoalice a jejich společný politický postoj vůči Evropské unii, který vyjadřuje příslušná kapitola Plánu 21.

2.3. Sociálně demokratická strana Chorvatska (Socijaldemokratska partija Hrvatske)

SDP vznikla transformací z bývalého Svazu komunistů Chorvatska v lednu 1990. Jedná se o stabilní parlamentní stranu, která představovala v minulých volebních obdobích nejsilnější opoziční subjekt. Hlavní vládnoucí stranou koalice se stala pouze v letech 2000 – 2003.²⁸

SDP má klasický sociálně-demokratický politický program, v rámci něhož požaduje vybudování sociálního státu založeného na hodnotách solidarity, rovnosti a spravedlnosti. Dále podporuje posílení role odborů, demokratizaci a decentralizaci místní samosprávy, právo zaměstnanců na spolurozhodování v podnicích a v neposlední řadě aktivní ochranu menšin. Ačkoliv se v rámci stranického systému zformovaly i jiné menší socialisticky orientované politické formace (např. Chorvatská sociálně liberální strana, HSLŠ), SDP si získala pozici jediné relevantní vlivné strany na levici.²⁹

SDP se profiluje jako proevropsky orientovaná politická strana. Jak již bylo zmíněno, v roce 2000 kdy převzala řízení státní exekutivy, se Chorvatsko znovu viditelně otevřelo myšlenkám evropské integrace a začalo se do ní aktivně zapojovat. Tuto novou zahraniční politiku ocenila rovněž EU, když poprvé závazně přislíbila postkomunistickým státům bývalé Jugoslávie perspektivu plného členství.³⁰ Na politických zástupcích SDP tedy na přelomu tisíciletí ležel úkol znovu navázat ochlazené vztahy s Unií.

2.4. Chorvatská národní strana – liberální demokraté (Hrvatska narodna stranka – liberální demokratí)

Chorvatská národní strana, někdy do češtiny překládána jako lidová, vznikla také jako nový subjekt během obnovování chorvatské nezávislosti v roce 1990. Od roku 1992 disponuje pravidelně v každém funkčním období parlamentu svými zákonodárci. Zkušenosti s úzkou spoluprací s SDP nabyly již v letech 2000 – 2003, kdy byla součástí tehdejší levicové koalice.³¹

HNS se prezentuje jako centristická občanská strana. Z liberálních hodnot podporuje nejvíce právní stát, který se má zakládat na pilířích politického, kulturního, regionálního, náboženského a etnického pluralismu. Z hlediska národního hospodářství upřednostňuje svobodný tržní mechanismus s některými silnými sociálními a ekologickými aspekty. HNS je také stoupencem decentralizace samosprávy.³²

Liberální demokraté považují začlenění do Evropské unie za jediné možné a správné směřování zahraniční politiky Chorvatska. Požadavky EU na přistupující země tvoří podle HNS výchozí minimální standard, který by chorvatské zákonodárství mělo přijmout. Podle HNS by však Chorvatsko mělo přijímat ještě přísnější varianty norem, než EU navrhuje a prohlubovat načrtnutou linii politik. V EU vidí záruku stabilizace státních institucí a také ochranu práv menšin. Členství v EU tedy pro liberální demokraty představuje stěžejní a strategický národní zájem v oblasti mezinárodních vztahů.³³

2.5. Istrijské demokratické shromáždění (Istarski demokratski sabor)

Tato politická strana se řadí k větvi regionálních subjektů, avšak na rozdíl od mnohých podobně regionálně zaměřených stran má dlouhodobě parlamentní relevanci. Díky silně koncentrované voličské podpoře na Istrii je schopné v celostátních parlamentních volbách uhájit pozice v národním parlamentu. IDS bylo dokonce nakrátko součástí vládní koalice socialistického premiéra I.Račana, z které sice vystoupilo, ale podporovalo nadále vládní politiku v parlamentu.

Jejím hlavním programovým krédem je požadavek radikální decentralizace istrijského regionu, který především v devadesátých letech narážel na protichůdný centralistický postoj HDZ.³⁴

Z hlediska evropské integrace se strana ve svém programovém prohlášení explicitně k členství nevyjadřuje. Mezi její hlavní požadavky týkající se respektu k historické, kulturní a ekonomické výlučnosti Istriie však patří zrušení státních hranic v Evropě a vytvoření jednotného evropského prostoru. Společné zájmy jednotlivých regionů by se pak měly řešit na úrovni Evropského parlamentu. IDS zároveň tvrdí, že místní problémy spadají do pravomocí regionální samosprávy a nikoliv národních vlád. IDS považuje Istrii za historický region, který se nachází také na území dnešní Itálie a Slovinska, proto považuje za důležitou trojjazyčnost regionu a vzájemnou přeshraniční spolupráci.³⁵

2.6. Chorvatská strana důchodců (Hrvatska stranka umirovljenika)

Jedná se o malou politickou stranu, která bývá označovaná jako populistická.³⁶ Nosným bodem programu strany je obhajoba zájmů všech důchodců, především tedy lepší materiální a sociální postavení invalidních důchodců³⁷. Strana vznikla v roce 1996, v minulém volebním období měla jediného zástupce v parlamentu, svého předsedu S. Hrelja, který byl rovněž krátce členem vlády. Svým ideologickým zaměřením se strana hlásí spíše k socialistickému spektru. K evropské integraci se ve svých stranických programových cílech vyjadřuje pozitivně a slibuje usilování o co nejrychlejší vstup země do EU.³⁸

2.7. Téma Evropské unie v rámci Plánu 21

Přístup čtyřkoalice k unijnímu přístupovému procesu je podrobně vyložen v rámci 14. kapitoly Plánu 21. Všechny politické subjekty, které koalici tvoří, vnímají evropskou integraci jako nutné a správné směřování zahraniční politiky. „Členství v EU je velká příležitost jak pro Chorvatsko, tak jeho občany. Nabízí nám mnoho výhod, a to především ekonomických.“³⁹

Kukuriku vedla svou předvolební kampaň v negativním duchu, a proto se v každé programové oblasti snažila především vymezovat vůči stávající vládě a její politice. Ačkoliv pozitivní postoj k evropské integraci byl jedním z mála jednotících prvků obou politických soupeřů (Kukuriku a HDZ), i v tomto tématu se snažila čtyřkoalice oslabovat a zlehčovat dosavadní unijní politiku HDZ. „Naše strana středo-levá koalice měla a bude mít aktivní a vedoucí úlohu v procesu zapojení Chorvatska do EU. Současná vláda sama převzala naši proevropskou politiku, ale učinila tak pouze z pohotového politického oportunistu, a nikoliv proto, že by tomu sama opravdu věřila.“ Koalice Kukuriku se považuje za jediné uskupení politických stran, které jsou svou orientací ryze proevropské a požadují budovat Evropu na základech sociálního státu se zapojením občanských iniciativ. Kukuriku shledává jakožto nejzásadnější přínos členství dlouhodobou politickou a demokratickou stabilitu, udržitelnou hospodářskou konkurenceschopnost a sociální a právní uspořádání a bezpečnost.⁴⁰

3. Agenda evropské integrace ve volební kampani

Oficiální vstup Chorvatska do Evropské unie se má podle prozatímních plánů uskutečnit k 1. červenci roku 2013. Na výhodnosti a nezbytnosti začlenění Chorvatska do Evropské unie se shodují hlavní politické subjekty napříč celým politickým spektrem (resp. jedná se o výše zmiňované hlavní politické síly). Vzhledem k tomuto faktu nemohla být agenda evropské integrace zásadní konfliktní linií, která by určovala předvolební politickou kampaň. Obě země se v této problematice lišily spíše v detailech, jako například v náhledu na rychlost přijetí společné měny euro. HDZ si přeje spíše rychlé zapojení

Chorvatska do měnové unie kvůli 80% denominaci vkladů v eurech, ale lídr Kukuriku, SDP, prosazuje s ohledem na současné problémy eurozóny spíše zdrženlivější přístup.⁴¹

Evropská agenda tedy nebyla hlavním faktorem rozhodování Chorvatů v parlamentních volbách. Pozorovatelé se shodují na tom, že mezi stěžejní aspekty, které výsledky hlasování determinovaly a na které byla také nejvíce zaměřena pozornost obou politických bloků, patří hospodářská situace země, korupční skandály vlády a celospolečenská unavenost z dlouholeté vlády HDZ. Globální hospodářská krize, která zasáhla Chorvatsko v letech 2008 až 2009, zasadila ekonomice velké rány. Pro ilustraci, přímé zahraniční investice poklesly z původních 6 miliard dolarů v roce 2008 na 583 milionů dolarů v roce 2010. V tomto roce bylo tempo hospodářského růstu 1,5 %, v prvním čtvrtletí roku 2011 se ekonomika propadla do záporných hodnot o 0,8 %, v současnosti hospodářství stagnuje mezi nulovým až jednoprocentním růstem.⁴² Chorvaty trápí také vysoká nezaměstnanost, v říjnu dosahovala 17,4 %. Podnikatelský sektor má potíže s dlouhými splátkovými lhůtami a tedy nedostatkem likvidity, zahraniční zadluženost překročila 100 % HDP.⁴³ Tyto dlouhotrvající ekonomické problémy, které se odrážejí na každodenním životě obyvatel, způsobily pokles důvěry voličů ve stávající politiku vlády. Vláda však na začátku letošního roku zavedla některá úsporná opatření, která mimo jiné obsahovala rozpočtové škrtky ve veřejném sektoru (snižování mezd) či zvýšení daní. Opatření vlády doprovázely dosud bezprecedentní občanské demonstrace vyjadřující nesouhlas s touto politikou.⁴⁴

Tuto celospolečenskou skepsi podporovala čtyřkoalice dále svou negativně laděnou kampaní, Kukuriku veřejně obviňovala vládní představitele z neschopnosti zajistit hospodářský růst a tvorbu pracovních míst.⁴⁵ Čtyřkoalice v kampani před volbami upozorňovala na to, že Chorvatsko neminou v blízké budoucnosti úsporná opatření a že pokud bude Kukuriku sestavovat vládu, pokusí se zemi dostat pomocí fiskálních škrtů do situace, kdy nebude muset žádat Mezinárodní měnový fond o půjčky.⁴⁶

K volebnímu výsledku přispěla rovněž dlouhodobě poškozená pověst HDZ, jejíž někteří vysocí představitelé byli odsouzeni za korupci (viz výše). Pomyslnou poslední kapkou se stala aféra z října roku 2011, kdy státní zástupce obvinil celou HDZ ze zneužívání

státních finančních příspěvků. Ilegální financování strany mělo probíhat za minulé vlády premiéra I.Sanadera.⁴⁷ Podle vyjádření chorvatské Transparency International (TI) se korupce rozšířila do všech pater vlády, přičemž sliby premiérky J. Kosor o tom, že se nekalým praktikám postaví čelem, byly podle TI jen fabulacemi pro veřejnost. HDZ čelí konkrétně obvinění z nezákonného vyvádění peněz ze státních institucí a podniků.⁴⁸

Chorvatští politologové se většinou shodují v názoru, že předvolební kampaň nebyla pro voliče ničím atraktivní a nepřinášela do veřejné debaty žádná nová témata. Programy stran se od minulých voleb příliš nezměnily a hlavně nepřinesly žádná konkrétní řešení ekonomických a sociálních problémů, akcentovaly spíše ideologické zaměření stran.⁴⁹

4. Výsledky a jejich interpretace

Většina předvolebních průzkumů preferencí předpovídala drtivé vítězství dosud opoziční čtyřkoalice. Průzkumy se samozřejmě lišily v přesných procentech, ale přibližně odhadovaly, že Kukuriku získá dvakrát více procent hlasů než HDZ.⁵⁰ Prognóza průzkumů se poměrně přesně naplnila. Koalice vedená sociálními demokraty získala přes 53 % hlasů, čímž si zajistila rovných 80 křesel v parlamentu a tím i parlamentní většinu poslanců (přesně o 4 mandáty více než je potřeba k většině). Pro HDZ volební výsledek představuje ten nejhorší v jeho historii. Strana odstupující premiérky J. Kosor obdržela 31 % hlasů, což v přepočtu na mandáty znamená 47 a přesun do opozičních lavic.

Oficiální výsledky chorvatských parlamentních voleb, 4. 12. 2011⁵¹

Sabor elections 4 December 2011	Seats in the parliament	% of the votes
Kukuriku coalition	80	53,33
Croatian Democratic Union (HDZ)	47	31,12
Croatian Labour – Work Party	6	3,97
Croatian Democratic Union of Slavonija and Baranja (HDSSB)	6	3,97
List Grubišić	2	1,32
Croatian Peasant Party (HSS)	1	0,66
Croatian Party of Rights (HSP) – Croatian Clean Party of Rights (HČPS)	1	0,66
Independent Democratic Serb party (SDSS)	3	1,98
Seats reserved for minorities	5	3,30
Total	151	100

V rámci volebního obvodu diaspory vyhrálo s necelými 72 % hlasů HDZ. V zahraničí vyhrává HDZ pravidelně díky svým nacionálním akcentům a podpoře Chorvatů žijícími za hranicemi.⁵² Z volebních výsledků je zřejmé, že se chorvatské politické spektrum značně posunulo směrem k levici. Velkým překvapením voleb se stala třetí nejúspěšnější Strana práce, která vznikla teprve v roce 2010 a rovněž představuje socialistický politický subjekt. Volby tedy potvrzují trend oslabení malých pravo-centristických stran, některé tradiční menší politické subjekty 5% hranici ani nepřekročily (např. HSLŠ, SDSS obě byly členy vládní koalice). Tradiční pravicové strany HSS a HSP také ztratily část voličské základny a v novém parlamentu disponují pouze jediným zástupcem.⁵³

K výhře čtyřkoalice Kukuriku jistě napomohly výše zmíněné faktory jako hospodářská krize, korupční skandály HDZ a celková skepse vůči odstupující vládě. Podle některých politologů však k parlamentní většině čtyřkoalici pomohly také tzv. protestní hlasy. Voliči požadovaly změnu a jako jediná alternativa, která měla reálnou šanci na úspěch, se

jim jevila právě SDP a její partneři. Nejednalo se tedy o hlasy pro program této koalice, ale spíše negativisticky laděné proti dlouholeté exekutivě HDZ. Média odhadují, že těchto protestních hlasů pro opozici mohla být 20 až 25 %.⁵⁴ V konečném výsledku hrálo jistě určitou roli také procento ztracených, propadlých hlasů a to především pro menší strany, které se buď do parlamentu vůbec nedostaly, nebo získaly jen jednoho či dva poslance. V případě, že by tyto strany utvořily společnou kandidátní listinu, jejich šance by se zněkolikanásobily a snížily by mandátový zisk dvou hlavních politických bloků. Vláda složená ze stran čtyřkoalice má k dispozici poměrně silný mandát a politickou podporu v zákonodárném sboru. Její moc v parlamentu se velmi pravděpodobně ještě zvýší, protože ji budou podporovat také zástupci zvolení za etnické menšiny. Poslanci za minority tradičně s vládou spolupracují, protože tak zvyšují šance na realizaci svých zájmů.⁵⁵

5. Seznam literatury

Monografie

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, et al. *Komparace politických systémů : Základní modely demokratických systémů*. 1. Praha : Oeconomica, 2008. 255 s. ISBN 978-80-245-1357-7.

HLOUŠEK, Vít. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. Chorvatsko, s. 140. ISBN 80-86432-90-4.

HLOUŠEK, Vít. *Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy*. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokoušením autoritarismu a evropskou integrací, s. 269. ISBN 80-86432-90-4.

HRABCOVÁ, Jana. *Cesta Chorvatska do Evropské unie*. Brno, 2009. 170 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

MOUCHOVÁ, Kamila. *Přístupové podmínky pro Chorvatsko*. Praha, 2011. 89 s.

Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

Periodika

LEVÍČEK, Jaromír. *Strategie Evropské unie vůči zemím západního Balkánu. Mezinárodní politika*. Červenec 2003, 7, s. 21-23.

Internetové zdroje

Can HDZ overcome its current hurdles? . *SETimes.com* [online]. 20.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/20/feature-03>.

Comparative study of electoral systems in the South-East Europe [online]. Priština : 07/2011 [cit. 2011-11-10]. Kosovar Institute for Policy Research and Development.

Dostupné z WWW: <http://www.kipred.net/web/upload/Electoral_Reform.pdf>.

Conclusions on the Development of comprehensive policy based on the Commission Communication on "The Stabilisation and Association Process" for countries of Southeastern Europe [online]. Lucemburk: 21/22.6.1999 [cit. 2011-12-10]. Conclusions of the General Affairs Council.

Croatia's elections, final countdown for HDZ?. *SETimes.com* [online]. 2.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/02/feature-05>.

Croatia's Kukuriku Coalition Ousts HDZ. *BalkanInsight* [online]. 5.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.balkaninsight.com/en/article/croatia-s-kukuriku-coalition-ousts-hdz>>.

Croatian Parliament [online]. 2011 [cit. 2011-12-08]. Members of Parliament in 6th Session. Dostupné z WWW: <<http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=776>>.

- ČT 24 [online]. 27.10.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/140983-chorvatskou-vladni-stranu-zasahl-pred-volbami-korupcni-skandal/>>.
- DELOY, Corinne. The Social Democratic Opposition running favourite in the general elections on 4th December in Croatia. In *General Elections in Croatia* [online]. : Fondation Robert Schuman, 4.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.robert-schuman.eu/doc/oe/oe-737-en.pdf>>.
- Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Konačni službeni rezultati za izbor zastupnika u Hrvatski sabor. Dostupné z WWW: <<http://www.izbori.hr/2011Sabor/rezultati/rezultati.html>>.
- EU leaders give Croatia green light for EU membership* [online]. 24.6.2011 [cit. 2011-12-10]. Government of the Republic of Croatia. Dostupné z WWW: <[http://www.vlada.hr/en/naslovnica/novosti_i_najave/2011/lipanj/celnici_eu_a_dali_zele_no_svjeto_hrvatskoj/\(back\)/temu](http://www.vlada.hr/en/naslovnica/novosti_i_najave/2011/lipanj/celnici_eu_a_dali_zele_no_svjeto_hrvatskoj/(back)/temu)>.
- EurActiv.cz* [online]. 6.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/vladnouci-strany-ve-slovinsku-a-chorvatsku-utrply-porazku-009399>>.
- Eurobarometer 75* [online]. Spring 2011 [cit. 2011-12-20]. Support for membership within the candidate countries. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb75/eb75_public_en.pdf>.
- European Forum for Solidarity and Democracy* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Parliamentary elections 2011. Dostupné z WWW: <http://www.europeanforum.net/country/croatia#elections_and_political_situation>.
- Government and political conditions* [online]. 2011 [cit. 2011-12-08]. U.S. Department of State. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3166.htm#gov>>.
- Kukuriku koalicija* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. O koaliciji. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/o-koaliciji/o-koaliciji/>>.
- Hrvatska stranka umirovljenika* [online]. [cit. 2011-12-20]. Programski ciljevi. Dostupné z WWW: <<http://www.hsu.hr/program/50-programski-ciljevi.html>>.
- Chorvati nadále věří euru. *E15.cz* [online]. 9.9.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/chorvati-nadale-veri-euru-698575>>.
- Chorvatský premiér Sanader rezignoval. *ČT 24* [online]. 1. 7. 2009, 1, [cit. 2011-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/59727-chorvatsky-premier-sanader-rezignoval/>>.
- IDS-DDI* [online]. [cit. 2011-12-10]. Programská deklaracija Istarskog demokratskog sabora. Dostupné z WWW: <http://www.ids-ddi.com/ids/3/0/168/Files/Programska_deklaracija.pdf>.
- Kukuriku koalicija* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. Plan 21. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/>>.
- Kukuriku koalicija: Ukinut čemo POVLÁŠTENE mirovine zastupnicima! . *Jutarnji list* [online]. 15.09.2011, 1, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.jutarnji.hr/kukuriku-koalicija-otkrila--plan-21---ovo-su-prijedlozi-za-izvlacenje-hrvatske-iz-krize--no-ne-i-carobni-stapic/974244/>>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online]. [cit. 2011-12-20]. Chorvatsko-Vnitropolitická charakteristika. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/politika/vnitropoliticka_a_charakteristika.html>.

No euphoria but the optimism. *Dalje.com* [online]. 6.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://dalje.com/en-croatia/no-euphoria-but-the-optimism/400315>>. OSCE [online]. 5.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Limited Election Observation Mission, Republic of Croatia, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Dostupné z WWW: <<http://www.osce.org/odihr/elections/85778>>.

Plan 21 [online]. 14.9.2011 [cit. 2011-12-20]. Članstvo u Evropskoj Uniji i vanjska politika. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/plan21/clanstvo-u-europskoj-uniji-i-vanjska-politika/>>. ISBN <http://www.kukuriku.org/plan21/clanstvo-u-europskoj-uniji-i-vanjska-politika/>.

Program 2008.-2012. [online]. 2010 [cit. 2011-12-10]. Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati. Dostupné z WWW: <http://www.hns.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=179:program-2008-2012&catid=56:programiiprojekti&Itemid=62>.

The Croatians punished historical parties and discomposed the right wing. *Dalje.com* [online]. 5.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://dalje.com/en-croatia/the-croatians-punished-historical-parties-and-discomposed-the-right-wing/400038>>.

Vítězná koalice Kykyryký má Chorvatsko přivést do Evropské unie. *Zpravy.Rozhlas.cz* [online]. 5.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/vitezna-koalice-kykyryky-ma-chorvatsko-privest-do-evropske-unie--985218>.

Zoran Milanović chce v čele koalice Kykyryký změnit Chorvatsko. *E15.cz* [online]. 8.12.2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/nazory/profily/zoran-milanovic-chce-v-cele-koalice-kykyryky-zmenit-chorvatsko-724290>>.

---

0 V současnosti platí ústava přijatá v prosinci roku 1990 v podobě novely z 23. dubna roku 2001, kdy byla zrušena horní komora chorvatského parlamentu. Volební zákon se v devadesátých letech stal nástrojem vládnoucí politické strany HDZ, kterým si strana měla zajistit převahu hlasů v parlamentních volbách (volební inženýrství). Změny volebního zákona se uskutečňovaly v letech 1992, 1995, 1999, 2003 a 2010. HLOUŠEK, Vít. Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokusem autoritarismu a evropskou integrací, s. 269. ISBN 80-86432-90-4.

1 HLOUŠEK, Vít. Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy. 1. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. Chorvatsko, s. 140. ISBN 80-86432-90-4.

2 Tamtéž

3 Před přijetím novely platil pro předchozí parlamentní volby variabilní počet, v rozpětí mezi 100 až 160 poslanci. OSCE [online]. 5.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Limited Election Observation Mission, Republic of Croatia, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Dostupné z WWW: <<http://www.osce.org/odihr/elections/85778>>.

-
- 4 Posloupnost tohoto volebního dělitele zvýhodňuje spíše větší politické strany a koalice než menší strany. Tato nevyváženost může být zmírněna tím, že v obvodu je přidělováno větší množství mandátů. Tamtéž.
- 5 Před rokem 1995, kdy definitivně Chorvaté porazili Srby a sjednotili zpět své území (oblast Krajina), tvořila srbská menšina 12 % celkové populace. Comparative study of electoral systems in the South-East Europe [online]. Příština : 07/2011 [cit. 2011-11-10]. Kosovar Institute for Policy Research and Development. Dostupné z WWW: <http://www.kipred.net/web/upload/Electoral_Reform.pdf>.
- 6 OSCE [online]. 5.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Limited Election Observation Mission, Republic of Croatia, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Dostupné z WWW: <<http://www.osce.org/odihr/elections/85778>>.
- 7 DVORÁKOVÁ, Vladimíra, et al. *Komparace politických systémů : Základní modely demokratických systémů*. 1. Praha : Oeconomica, 2008. 255 s. ISBN 978-80-245-1357-7. s. 51.
- 8 HLOUŠEK, Vít. *Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy*. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokušením autoritarismu a evropskou integrací, s. 275. ISBN 80-86432-90-4.
- 9 SDP však od doby obnovení chorvatské nezávislosti byla u moci pouze tři roky, v letech 2000-2003, kdy se předsedou vlády stal zakladatel strany I.Račan. Celkem tedy 16 let vládlo spolu s koaličními partnery HDZ.
- 10 Takto vysoký počet politických stran by mohl připomínat spíše koncept polarizovaného pluralismu (Sartori), nebo dokonce atomizovaného, avšak zohledníme-li ustálený mechanismus dvoupólových koalic a chybějící silné antisystémové strany musíme tento systém zařadit pod umírněný pluralismus. *Croatian Parliament* [online]. 2011 [cit. 2011-12-08]. Members of Parliament in 6th Session. Dostupné z WWW: <<http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=776>>.
- 11 Původní složení koalice: Chorvatské demokratické společenství, Chorvatská rolnická strana (HSS), Chorvatská sociálně liberální strana (HSL), Srbská demokraticko-sociální strana (SDSS), Chorvatská strana důchodců (HSU) a pět poslanců za minority. Jediný zástupce ve vládě (a zároveň jediný poslanec) za stranu HSU opustil vládu v červenci roku 2009, dva zástupci (a rovněž jediní dva poslanci) za HSLS vystoupili z koalice v červnu 2010 (nadále však vládu podporovali v parlamentu). *Government and political conditions* [online]. 2011 [cit. 2011-12-08]. U.S. Department of State. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3166.htm#gov>>.
- 12 Vysvětlení zkratk: HNS (Chorvatská lidová/národní strana – liberální demokraté), HSS (Chorvatská rolnická strana), IDS (Istrijské demokratické shromáždění), HDSSB (Chorvatská demokratická aliance Slavonie a Baranie), SDSS (Srbská demokraticko-sociální strana), HSP (Chorvatská strana práva), HSU (Chorvatská strana důchodců), SDA HR (Strana demokratické akce Chorvatska), Labourists (Strana práce), HSD (Chorvatští sociální demokraté). *Croatian Parliament* [online]. 2011 [cit. 2011-12-08]. Members of Parliament in 6th Session. Dostupné z WWW: <<http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=776>>.
- 13 *Kukuriku koalicija* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. O koaliciji. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/o-koalicii/o-koalicii/>>.
- 14 Vítězná koalice Kykyryky má Chorvatsko přivést do Evropské unie. *Zprávy.Rozhlas.cz*. 5. 12. 2011, Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/vitezna-koalice-kykyryky-ma-chorvatsko-privest-do-evropske-unie--985218>.
- 15 HLOUŠEK, Vít. *Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy*. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokušením autoritarismu a evropskou integrací, s. 273. ISBN 80-86432-90-4.
- 16 HLOUŠEK, Vít. *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, MPÚ, 2002. Republika Chorvatsko, s. 182. ISBN 80-210-3036-4.
- 17 Chorvatský premiér Sanader rezignoval. *ČT 24* [online]. 1. 7. 2009, 1, [cit. 2011-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/59727-chorvatsky-premier-sanader-rezignoval/>>.
- 18 Jednalo se o bývalého místopředsedu vlády a ministra hospodářství za HDZ D. Polančece a někdejšího ministra obrany B. Ronceviče a jeho poradce I. Bačiče. MOUCHOVÁ, Kamila. *Přístupové podmínky pro Chorvatsko*. Praha, 2011. 89 s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. s. 62. – 63.
- 19 LEVÍČEK, Jaromír. Strategie Evropské unie vůči zemím západního Balkánu. *Mezinárodní politika*. Červenec 2003, 7, s. 21-23
- 20 HRABCOVÁ, Jana. *Cesta Chorvatska do Evropské unie*. Brno, 2009. 170 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta . s. 74.

21 Tamtéž. s. 91.

22 *EU leaders give Croatia green light for EU membership* [online]. 24.6.2011 [cit. 2011-12-10]. Government of the Republic of Croatia. Dostupné z WWW: <[http://www.vlada.hr/en/naslovnica/novosti_i_najave/2011/lipanj/celnici_eu_a_dali_zeleno_svetlo_hrvatskoj/\(back\)/temu](http://www.vlada.hr/en/naslovnica/novosti_i_najave/2011/lipanj/celnici_eu_a_dali_zeleno_svetlo_hrvatskoj/(back)/temu)>

23 Problémy současné Evropské unie v oblasti měnové a fiskální politiky také atraktivitu členství nezvyšují.

24 Přístupový proces brzdilo několik událostí, např. problémy s vydáním válečného generála A. Gotoviny do Haagu (ICTY), hraniční spor se Slovinskem, hospodářská reforma, ale v poslední fázi jednání byla překážkou hlavně reforma soudnictví. Otázkou však také je, do jaké míry za zdržování přístupového procesu stála limitovaná politická vůle přijímat další země, která panovala (panuje) v EU. MOUCHOVÁ, Kamila. *Přístupové podmínky pro Chorvatsko*. Praha, 2011. 89. s. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

25 Zoran Milanović chce v čele koalice Kykyryky změnit Chorvatsko. *E15.cz* [online]. 8.12.2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/nazory/profil/y/zoran-milanovic-chce-v-cele-koalice-kykyryky-zmenit-chorvatsko-724290>>.

26 *Kukuriku koalicija* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. Plan 21. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/>>.

27 Kukuriku koalicija: Ukinut ćemo POVLAŠTENE mirovine zastupnicima! . *Jutarnji list* [online]. 15.09.2011, 1, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.jutarnji.hr/kukuriku-koalicija-otkrila--plan-21---ovo-su-prijedlozi-za-izvclacenje-hrvatske-iz-krize--no-ne-i-carobni-stapic/974244/>>.

28 HLOUŠEK, Vít. Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokušením autoritarismu a evropskou integrací, s. 275-276. ISBN 80-86432-90-4.

29 Tamtéž

30 *Conclusions on the Development of comprehensive policy based on the Commission Communication on "The Stabilisation and Association Process" for countries of Southeastern Europe* [online]. Lucemburk: 21/22.6.1999 [cit. 2011-12-10]. Conclusions of the General Affairs Council.

31 HLOUŠEK, Vít. *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, MPÚ, 2002. Republika Chorvatsko, s. 179. ISBN 80-210-3036-4.

32 HLOUŠEK, Vít. Komparace politických systémů : Nové demokracie střední a východní Evropy. 1. Praha : Oeconomica, 2008. Chorvatsko: Mezi pokušením autoritarismu a evropskou integrací, s. 276. ISBN 80-86432-90-4.

33 *Program 2008.-2012.* [online]. 2010 [cit. 2011-12-10]. Hrvatska narodna stranka-liberalni demokrati. Dostupné z WWW: <http://www.hns.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=179:program-2008-2012&catid=56:programiiprojekti&Itemid=62>.

34 HLOUŠEK, Vít. *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, MPÚ, 2002. Republika Chorvatsko, s. 186. ISBN 80-210-3036-4.

35 *IDS-DDI* [online]. [cit. 2011-12-10]. Programska deklaracija Istarskog demokratskog sabora. Dostupné z WWW: <http://www.ids-ddi.com/ids/3/0/168/Files/Programska_deklaracija.pdf>.

36 *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. [cit. 2011-12-20]. Chorvatsko-Vnitropolitická charakteristika. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/chorvatsko/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.

37 *Hrvatska stranka umirovljenika* [online]. [cit. 2011-12-20]. Programski ciljevi. Dostupné z WWW: <<http://www.hsu.hr/program/50-programski-ciljevi.html>>.

38 Tamtéž

39 Volný překlad za pomoci Google Translator. *Plan 21* [online]. 14.9.2011 [cit. 2011-12-20]. Članstvo u Evropskoj Uniji i vanjska politika. Dostupné z WWW: <<http://www.kukuriku.org/plan21/clanstvo-u-evropskoj-uniji-i-vanjska-politika/>>. ISBN <http://www.kukuriku.org/plan21/clanstvo-u-evropskoj-uniji-i-vanjska-politika/>.

40 Tamtéž

-
- 41 Chorvati nadále věří euru . *E15.cz* [online]. 9.9.2011,[cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/chorvati-nadale-veri-euru-698575>>.
- 42 Chorvati nadále věří euru . *E15.cz* [online]. 9.9.2011,[cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/chorvati-nadale-veri-euru-698575>>.
- 43 Vládnoucí strany ve Slovinsku a Chorvatsku utrpěly porážku. *EurActiv.cz* [online]. 6.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/vladnoui-strany-ve-slovinsku-a-chorvatsku-utrpely-porazku-009399>>.
- 44 DELOY, Corinne. The Social Democratic Opposition running favourite in the general elections on 4th December in Croatia. In *General Elections in Croatia* [online]. : Fondation Robert Schuman, 4.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.robert-schuman.eu/doc/oeo/oeo-737-en.pdf>>.
- 45 No euphoria but the optimism. *Dalje.com* [online]. 6.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://dalje.com/en-croatia/no-euphoria-but-the-optimism/400315>>.
- 46 Croatia's Kukuriku Coalition Ousts HDZ. *BalkanInsight* [online]. 5.12.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.balkaninsight.com/en/article/croatia-s-kukuriku-coalition-ousts-hdz>>.
- 47 Chorvatskou vládní stranu zasáhl před volbami korupční skandál. *ČT 24* [online]. 27.10.2011, 1, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/140983-chorvatskou-vladni-stranu-zasahl-pred-volbami-korupcni-skandal/>>.
- 48 Odhalení nezákonného financování HDZ odhalila právě TI. Objevují se také spekulace, že by tento skandál mohl HDZ rozštěpit do menších frakcí. Can HDZ overcome its current hurdles? . *SETimes.com* [online]. 20.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/20/feature-03>.
- 49 Croatia's elections, final countdown for HDZ?. *SETimes.com* [online]. 2.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/02/feature-05>.
- 50 DELOY, Corinne. The Social Democratic Opposition running favourite in the general elections on 4th December in Croatia. In *General Elections in Croatia* [online]. : Fondation Robert Schuman, 4.12.2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.robert-schuman.eu/doc/oeo/oeo-737-en.pdf>>.
- 51 *European Forum for Solidarity and Democracy* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Parliamentary elections 2011. Dostupné z WWW: <http://www.europeanforum.net/country/croatia#elections_and_political_situation>.
- 52 *Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Konačni službeni rezultati za izbor zastupnika u Hrvatski sabor. Dostupné z WWW: <<http://www.izbori.hr/2011Sabor/rezultati/rezultati.html>>.
- 53 The Croatians punished historical parties and discomposed the right wing. *Dalje.com* [online]. 5.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://dalje.com/en-croatia/the-croatians-punished-historical-parties-and-discomposed-the-right-wing/400038>>.
- 54 Zoran Milanović chce v čele koalice Kykyryký změnit Chorvatsko . *E15.cz* [online]. 8.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/nazory/profily/zoran-milanovic-chce-v-cele-koalice-kykyryky-zmenit-chorvatsko-724290>>.
- 55 Vítězná koalice Kykyryký má Chorvatsko přivést do Evropské unie. *Zpravy.Rozhlas.cz* [online]. 5.12.2011, [cit. 2011-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/vitezna-koalice-kykyryky-ma-chorvatsko-privest-do-evropske-unie--985218>.